

ÉS NEM VALA HELYÖK...

Lk 2, 7

Akik az emberi társadalomnak valahol valamilyen szolgálatot tettek, életükkel, alkotásaikkal a fejlődést előbbre lendítették, azoknak nevét, életmozzanatait nyilván szokta tartani a halás utókor. A költőnek szobrot emelnek, szülőházát emléktáblával jelölik meg, haúvezérről, feltalálóról életrajzot írnak, filmet készítenek; születése, halála, valamely fontos ténykedése évfordulója alkalmával akadémiái gyűléseken, hírlapokban, folyóiratokban megemlékeznek róla. Minden ilyen alkalom lehetőséget kínál az elhalt nagyság szellemi hagyatékának számbavételére, népszerűsítésére, újraértékelésére. Minden ilyen alkalommal a kor mérlegére teszik a nevezetességet: lám csak mennyit nyom az egykori nagyság a mai élet serpenyőjében, mivel járult hozzá a ma életének kibontakozásához.

Mi úgy vélekedünk, hogy a keresztény emberiség szellemi-lelki előhaladására a legnagyobb befolyást a názáreti Jézus gyakorolta. Életének, ténykedésének nagyobb része ismeretlen előttünk. De a gondolat, amit hirdetett s aminek mártírja lett, egyszerű és megragadó: emberek, bárhol éltek e világon, egymás testvérei vagytok, szeressétek egymást. Szeressétek a teremő Atyát. Tamításának olyan nagy hatása volt a gyűlölségnek ama korában, hogy születését pár századdal későbbben mérföldkövé, határkövé tették az időben, életének mozzanataiból táplálkozott immár közel kétezer éve a képzőművészet, az írásművészet, a bölcselet.

Ilyen kiváló egyéniség lévén Jézus, méltó, hogy szellemi örökösei, eszméinek vallói a szeretet és tisztelet érzésével emlékezzenek meg róla. Minden évben a karácsony, születésének évfordulója arra késztet, hogy arccal Betlehem felé forduljunk, s gyermekies örömmel várjuk legendák aranykódéből kibontakozó érkezését. „Nem a valóság, hanem égi mása lesz, amitől függ az ének varázsa” — mondotta egykor a költőnk, s a gondolatot követve ünnepünk varázsát próbáljuk fellelni az egykori kedves bibliai leírásokban.

Az est már leszállani készült Betlehem környékén. A város végén két fáradt vándor gyalogolt. Messziről jöhettek, ruhájuk porlepett. A férfi időnként biztatóan szólt: Még csak pár hajításnyi a fogadó, ahol megpihenhetünk. Az utca tele van nyüzsgő emberekkel. Betérnek a vendégfogadóba, szállást kérnek: Názáretiek vagyunk. Én, József, ő Mária, a császár rendeletéből jöttünk, népszámlálásra. Felhúzott vállal, kifordított tenyérrel válaszol a fogadós: Nincs. Továbbmennek, érdeklődnek. Nincs. Ismét: Nincs. Egy szegény ember felesége szánja meg őket: utcán mégsem szülhet egy asszony. Ott az istálló, benne jászol, szalma. Ott meghúzzhatják magukat. Örülnek a felkínált menedékhelynek. Ott születik meg Jézus azon az éjszakán, „mivel nem vala helyük a vendégfogadó háznál”. Az égen fényes csillag gyűl ki, anyagi szózat hallszik, pásztorok, királyok indulnak el köszönteni a megszületett gyermeket. Heródes már kardot köszörültet, mert minden jónak, szépnek meg kell hogy legyen a maga ellentéte, Heródese. De a jóságot elpusztítani nem lehet. Az angyal hírt ad a készülő gyilkosságról, s ők Egyiptomba menekülnek. Ó, csodálatos emberi találékonyság, amely mindig rést nyit az igaz részére, hogy megmeneküljön a gonosz markából.

Ez év karácsonyán ez a mondat visszhangzik bennünk: Nem vala helyök... Tapasztalatból tudhatjuk mindannyian, hogy milyen fájdalmasan érinthet egy ilyen közlés: Nincs hely. Utazni akarunk valahová. Szorongunk a jegypénztárnál. De éppen előttünk leeresztik az ablakot és közlik: Nincs hely. Vonaton utazunk, helyet keresünk. Amott kényelmesen elterpeszkedve emberek ülnek. Felcsillan bennünk a remény: Hátha befogadnak, de umottan közlik, már foglalt, nincs hely. Színházban, koncerten, ha késve érkezünk: Nincs hely. Betegek vagyunk, kórházba kellene mennünk, de ott telve minden ágy, nincs hely. Gyermekünk iskolába, egyetemre készül, talán sikerrel le is teszi a vizsgát, de meghúzzák előtte a vonalat: Nincs hely.

Vajon Jézusnak, szellemének hol és hogyan akad hely?

Egy költő elbeszélése szerint a középkor egyik évében Jézus elindult végigjárni a keresztény világot. Lássá, mi lett a magvetésének eredménye. Falvakat, városokat jár be. Egyre inkább elszomorodik azon, amit észlel. Templomokban, katedrálisokban nincsen hiány — állapítja meg. De én mégis nem ilyen Istenországát akartam. Aiktól szegénységet kértem, hogy adják el minden vagyonukat és úgy kövessenek

engem, azok selyemben és bíborban járnak. Megalázkodás helyett gögben, elmélyülés helyett fennhéjázásban élnek. Már nem bírja szó nélkül hagyni a roppant visszasságot, és kiáll egy térre, kemény szavakkal, mint egykor a kufárok ellen, kifakad, ostoroz, rámutat a hibákra, hiányosságokra, amiket fel kellene számolniuk az embereknek. Beszél, beszél, egyre több a hallgatósága, de egyszer odakerül egy egyházi hatalmasság és lázításnak veszi, amit Jézus mond, és lefogatván, bíróság elébe állítja. Jézus most célszerűbben viselkedik, mint Pilátus előtt egykoron, nem hallgat, de védelmezi álláspontját, a szegénységet, az egyszerűséget, a hitet, reménységet, szeretetet. Bírái zárt ülésben látják, hogy igaza van, de nem merik bevallani. Elítélni sem merik. Az elnök így szól hozzá: Felforgató vagy! Több évszázados alkotásainkat akarod megsemmisíteni. Most ez egyszer elengedünk, nem büntetünk meg. Kívánságunk az, hogy a lábadat ide többé be ne tedd. Kitzskoltatták Jézust a város egyik kevésbé forgalmas kapuján.

A történet szomorúan példázza, hogy Jézusnak nem volt helye a templomokkal, katedrálisokkal ékesített földön.

Vajon ma van-e helye Jézusnak a világunkban? Bizony sok helyről ma is ki van zárva, ha kopogtat a szívek ajtaján, kifordított tenyérrel közik: Nincs hely.

Van-e szükségünk jövetelére, jelent-e valamit számunkra karácsony érkezése?

Válaszom, válaszunk ez lehet: van értelme jövetelének. Ő a szeretetet hirdette. Mire van inkább szükségünk, mint szeretetre? Ő a békességet hirdette. Mire van inkább szükségünk, mint békességre? Megkérdezem a gyereket, csodaváró szeme azt mondja: Van szükség karácsonyra, ajándékaira. Megkérdezem az anyát: Van-e szükség Jézus érkezésére? Válasza: van, általa könnyebben nevelem gyermekemet a jó és igaz szeretetere, megélésére. Megkérdezem a beteget, válasza: van értelme jövetelének, Ő az én vigasztalóm. A haldokló azt mondja: Beléje kapaszkodom, amikor szól: csak a test hal meg, a lélek örökké él.

Így értékeljük hát a most érkezett karácsony ünnepét s benne a hozzánk érkezett Jézust. Ha eddig nem volt hely, most készítsünk helyet szívünkben, otthonunkban áldott lényének. Amen.

KOVÁCS ISTVÁN

A VILÁGOSSÁG FIAI LEGYETEK

Jn 12,35/b—36/a

Ha most egy láthatatlan kéz hirtelen kioltana környezetünkben minden fényforrást, vagy szemeink világától fosztana meg, s ránk az éjszakák sötétje borulna, kétségbeesnénk. Míg elszorult torokkal, pattanásig feszült idegekkel, tapogatózva próbálnánk világot gyűjtani, világosságra elvergődni, vagy szemeink világának elvesztésén siránkozva-jajongva újra látni: beleütköznénk a környezetünkben levő tárgyakba, kétségbeesetten, félbénultan vergődő egymásba, — s nagyon szerencsétleneknek, gyámoltalanoknak éreznék magunkat. Mint a sötét szobában egyedül maradó — s a villanykapcsolót nem találó — gyermek, kinek torkát sírás fojtogatja.

Elég, ha a „sötétség hatalmának“ ezt a — gyermekkorunk óta gyakran megtapasztalt — félelmetesen szorongató érzését felidézzük, máris érezzük a jézusi szó felparázsló igazát: „...aki sötétségben jár, nem tudja hová megy.“ Érezzük, hogy a sötétségben nem vagyunk egész, teljes képességű emberek. Csak világosságban lehetünk azok. Ettől foszt meg a sötétség, ha hatalmába kerít.

Ettől — a sötétség hatalmába való kerüléstől — óvja, félti Jézus a tanítványait, az embert! A világosságban való járásra szólít fel, hogy a „világosság fiai“ lehessünk.

Mindez, kétségtelenül, jelképes beszéd. Jézus nem egy valódi, fizikai értelemben vett sötétségre gondol, — mint ahogyan nekünk sem kell, s nem is szabad, mondjuk villanyoltásból származó sötétségre, hanem egy ennek megfelelő lelki állapotra gondolnunk.

Mi ez a lelki sötétség?

A fényforrás nem látása. Jézus tanításában életünk örök fényforrása: a gondviselő Isten. Világosságban járni annyi, mint Isten akarata szerinti életúton járni, istenes életet élni.